

ZPRÁVA O ČINNOSTI MATICE ČESKÉ ZA ROK 2025

V roce 2025 Matice česká opět pokračovala v oblíbených kulturních programech a zapojovala se do podpory literární paměti v regionech.

První akce se uskutečnila dne 11. února, kdy jsme měli možnost spatřit historické prostory kláštera minoritů u sv. Jakuba Většího na Starém Městě pražském, který prošel rozsáhlou obnovou. Zvláště působivá byla návštěva bývalého letního refektáře, který krátce po vzniku Národního muzea v roce 1818 sloužil jako depozitář postupně získávaných sbírek. Díky laskavosti Galerie hlavního města Prahy jsme na konci února navštívili Bílkovu vilu, kde se nám dostalo kvalitního výkladu. V březnu jsme zahájili komentované prohlídky částí stálé expozice *Dějiny* v Historické budově Národního muzea. Středověkými dějinami nás provedli odborní pracovníci Národního muzea Petr Příbyl a Luboš Polanský, 17. a 18. století nám představila Jana Kunešová a nakonec nás se závěrečnou částí, zaměřenou na české dějiny 19. století, podrobně seznámila Jana Mezerová, spoluautorka expozice.

Pokračoval také oblíbený cyklus komentovaných prohlídek pražských kostelů. Nejdříve měli členové možnost blíže poznat pozoruhodný kostel sv. Rocha, Šebestiána a Rozálie dne 2. března. Zde nám erudovaný komentář podal žižkovský farář Vít Uher. Na konci dubna se uskutečnila hojně navštívená prohlídka kostela sv. Ignáce na Karlově náměstí, kde se nám věnovala Petra Oulíková z Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy. S ní jsme se vydali i v říjnu za poznáním kostela sv. Markéty v Královicích, který se nachází v areálu bývalého hradiště, kde podle pověsti měla přijít na svět Markéta, dcera Václava II. Nad očekávání jsme měli ještě možnost navštívit nedalekou renesanční tvrz s malovanými záklopovými stropy, která prošla náročnou rekonstrukcí.

Navázali jsme také na komentované návštěvy pražských divadelních scén. Dne 19. března proběhla prohlídka Divadla pod Palmovkou, kde jsme se díky Zdeňku Flumovi důkladně seznámili se zákulisím tohoto zajímavého divadla v Praze 8.

Obr. 1. Letní refektář minoritského kláštera u sv. Jakuba Většího na Starém Městě pražském se stal v červenci 1818 na jeden rok prvním místem, kde nově založené Vlastenské muzeum (dnes Národní muzeum) shromažďovalo sbírky. Areál kláštera jsme navštívili dne 11. února 2025. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 2a–b. Dne 2. března 2025 se za velkého zájmu podařila prohlídka kostela sv. Rocha, Šebestiána a Rozálie na Olšanském náměstí. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 3a–b. V sobotu 11. října 2025 se uskutečnila prohlídka kostela sv. Markéty v Královicích s dr. Petrou Oulíkovou. Kostel byl roku 1739 barokně přestaven díky finanční podpoře Marie Terezie Savojské. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 4. V rámci matečního přednáškového jarního cyklu *Vltavo, Vltavo!* nás dne 8. dubna 2025 dr. Jan Pařez seznámil s projektem splavnění Vltavy v letech 1640–1643. Foto: Pavel Muchka.

Dubnový přednáškový cyklus pod názvem *Vltavo, Vltavo!* reagoval na celoroční projekty Národního památkového ústavu k poctě české národní řeky, který vyvrcholil velkolepou výstavou na Pražském hradě. První přednášku měl Jan Pařez z Královské kanonie premonstrátů na Strahově pod názvem *Vltavský sen opata Kryšpína*. Přiblížila nám projekt splavnění Vltavy z let 1640–1643 jako důležité a rozvíjející se obchodní trasy, za kterým stál strahovský opat Kryšpín Fuk z Hradiště. Další přednášku pod názvem *Zemská samospráva a vodní hospodářství* připravil Milan Hlavačka z Historického ústavu AV ČR, který se pokusil přehledně představit zásadní regulační úpravy toku Vltavy v 19. století. Cyklus pak zakončila Kateřina Bečková z Muzea Prahy s obrazově mimořádně bohatou přednáškou pod názvem *Proměny vltavských břehů v Praze 19. a 20. století*. Ukázala pražské břehy v minulosti jako členité výrobní oblasti, dnes již plnicí rekreační funkci. Všechny výše uvedené přednášky byly natočeny a jsou online přístupné na YouTube Společnosti Národního muzea. K přednáškovému cyklu bylo připraveno několik doprovodných programů. V květnu se uskutečnily návštěvy dvou „vltavských“ expozic – Muzea pražského vodárenství v areálu podolské vodárny a výstavy *Zaniklé Podskalí a život na Vltavě* v Podskalské celnici na Výtoni, kde nám výklad podala Hana Hubková z Muzea Prahy. V červnu nás Miroslav Bartoň provedl celým areálem vodní elektrárny na Štvanici, vybudované v letech 1903 až 1914. Jeho obsáhlý výklad byl opřen o jeho dlouholetý archivní výzkum, který publikoval i knižně. Ve stejném měsíci jsme měli možnost projít s Marianou Lebedovou z Českého muzea hudby výstavou

Má vlast, připravenou v Historické budově Národního muzea u příležitosti 200. výročí narození Bedřicha Smetany.

Národní muzeum na rok 2025 připravilo několik skutečně mimořádných mezinárodních výstav – *Čingischán a 100 pokladů, 100 příběhů*, které jsme prošli s jejich hlavní autorkou Helenou Heroldovou, kurátorkou fondů Čína, Tibet, Mongolsko, Vietnam v Náprstkově muzeu asijských, afrických a amerických kultur.

Nejen pro členy Matice české byly připraveny prezentace nových knih. Ve spolupráci s Ústavem pro českou literaturu AV ČR jsme se na konci dubna v přednáškovém sále Historické budovy Národního muzea díky Václavu Smyčkoví seznámili s monumentální publikací *Tvoření literaturou. Společné dějiny česky a německy psané literatury v českých zemích (1760–1920)*. Na prezentaci pak v červnu navázala mimopražská vycházka do Ústí nad Labem, kde jsme navštívili vybrané vily německých podnikatelů (Wolfrumova vila, vila Hanse Weinmanna) a zvláště rozsáhlou expozici *Naši Němci* v Muzeu města Ústí nad Labem, zde se nám dlouho věnoval Jan Vondrouš.

V květnu nás Jaromír Slomek seznámil s literárním bedekrem *Prahou Karla Havlíčka Borovského a Boženy Němcové*, jež vydalo Nakladatelství Academia. Přednášku zpestřila bohatá obrazová dokumentace, kterou zajistil fotograf Robert Sedmík, kromě fasád domů to byly také sbírkové předměty z fondů Národního muzea. Ve stejný měsíc nám Martin Nekola představil svoji novou publikaci pod názvem *Český Marco Polo*, pojednávající o pozoruhodném cestovateli Bohumilu Pospíšilovi.

Obr. 5. Jarní přednáškový cyklus zakončila dne 22. dubna 2025 dr. Kateřina Bečková přednáškou o proměnách pražských vltavských břehů v 19. a 20. století. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 6a–b. Mimořádná byla podrobná prohlídka vodní elektrárny na Štvanici dne 3. června 2025, kde se nám věnoval Ing. Miroslav Bartoň. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 7. Z věže vodní elektrárny na Štvanici je úchvatný výhled na historické centrum Prahy. Foto: Pavel Muchka.

Ani v srpnu Matice česká nezahálela a připravila pro členy prohlídku areálu budoucího pražského Muzea železnice a elektrotechniky Národního technického muzea u Masarykova nádraží, kde nás překvapila mimořádná zachovalost stavebních prvků z poloviny 19. století. Netradičně pojatou výstavou *Poslední muzeum? Karáskova galerie*

pro vaše století v Letohrádku Hvězda nás provedl Karel Kolařík, spoluautor výstavy a odborný pracovník Památníku národního písemnictví. Zajímavá pak byla prohlídka interiéru původně barokního zámku podle projektu Kiliána Ignáce Dientzenhofera ve Velešlavíně s Pavlem Charváttem. Na začátku 20. století zde vzniklo přestavbou nervové

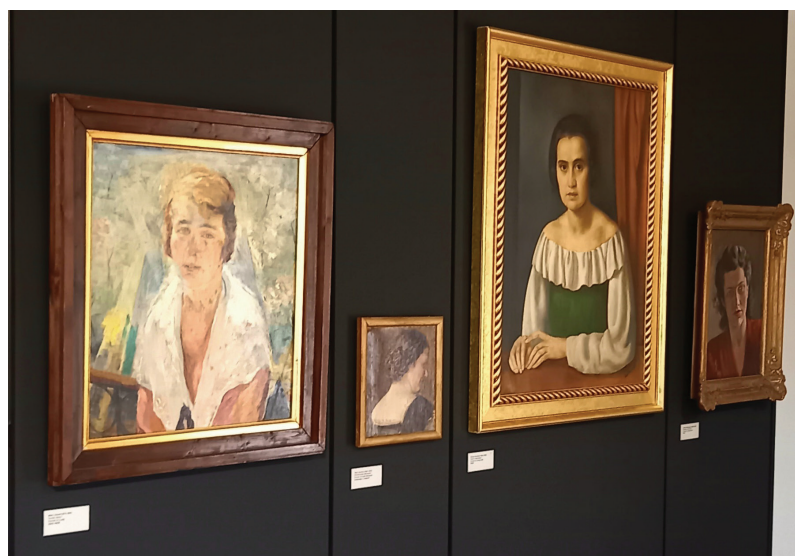

Obr. 8a–b. Matiční exkurze zaměřená na dějiny českých Němců směřovala dne 17. června 2025 do Ústí nad Labem, kde jsme nejdříve navštívili interiéry běžně nepřístupné vily Carla Georga Wolfruma, postavené v letech 1887–1910 podle projektu Hanse Miksche a Juliana Niedzielskiho. Dnes je zde sídlo Českého rozhlasu Sever. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 9. Jaromír Slomek za pomoci bohaté obrazové dokumentace představil dne 13. května 2025 v Národním muzeu nový literární bedekr, který mapuje místa spojená s působením Karla Havlíčka Borovského a Boženy Němcové v Praze. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 10a–b. S kurátory Národního technického muzea jsme měli dne 12. srpna jedinečnou příležitost projít areálem budoucího Muzea železnice a elektrotechniky v blízkosti Masarykova nádraží. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 11a–c. Komentovaná prohlídka výstavy, která byla připravena při příležitosti 100. výročí otevření Karáskovy galerie pod názvem *Poslední muzeum?* v Letohrádku Hvězda, se uskutečnila 27. srpna 2025 díky laskavosti dr. Karla Kolaříka. Foto: Pavel Muchka.

a plicní sanatorium, léčila se tu mj. i Charlotta Garrigue Masaryková. Dnes objekt využívá Praha 6 k pořádání výstav a dalších kulturních programů.

V září a říjnu proběhly dvě mimopražské poznávací exkurze. V Den české státnosti jsme vlakem vyrazili na návštěvu původně gotického kostela Narození Panny Marie ve Vepřku, kde se mj. v roce 1833 konala svatba rodičů básníka Vítězslava Háška. O stavbu se vzorně stará místní kostelník Martin Uher. V centru obce jsme díky laskavosti majitele vstoupili do Satranova vodního mlýna. Dnes je zde mj. Novoveské muzeum, prezentující místní minulost a zmizelou každodennost. Říjnový výlet směřoval do Máslovic za Juliem Grégrem a věnovala se nám místní starostka Vladimíra Sýkorová. Provedla nás malým Muzeem másla a ukázala nám nedávno dobudované komunitní centrum s obecní knihovnou. Výlet jsme zakončili v lokalitě Na Dole, kde se nachází Grégrova vila, dnes majetek Výzkumného ústavu včelařského. Provedl nás jeho ředitel Dalibor Titěra. Matice

česká umístila v roce 1919 před vilu, v níž Julius Grégr v roce 1896 zemřel, informační panel a originální lavičku ke Grégrově počtě. Ve spolupráci s obcí Máslovice zde Matice česká tehdy instalovala i Grégrovu bustu, kterou zhotovila Radana Čablová. Právě v roce 2025 byly tyto připomínky na českého novináře a politika díky finanční podpoře Matice české kompletně opraveny.

V říjnu jsme se vydali do běžně nepřístupné pražské palácové knihovny knížat Kinských, kde nám výklad podala Monika Veverková, kurátorka starých tisků Knihovny Národního muzea. Navnadila nás na svoji výstavu map a atlasů z této knihovny, která by se měla otevřít veřejnosti na podzim 2026 v Historické budově Národního muzea.

V listopadu proběhl již tradiční přednáškový cyklus, připravený ve spolupráci s Ústavem pro českou literaturu AV ČR a finančně podpořený Akademií věd České republiky v rámci programu Strategie AV 21 „Město jako laboratoř změn“. Cyklus pod názvem *Umění a jeho instituce*

Obr. 12a–c. Dne 28. září 2025 jsme se vydali na Kralupsko. V obci Vepřek jsme navštívili původně gotický kostel Narození Panny Marie a Satranův vodní mlýn s původním vybavením a malým muzeem. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 13. V roce 2025 se Matice česká finančně podílela na restaurování busty Julia Grégra, která se nachází v lokalitě Na Dole v blízkosti Máslovců. Práce provedla sochařka Radana Čablová. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 14a–b. Ve správě Knihovny Národního muzea je mj. také pražská palácová knihovna knížat Kinských na Staroměstském náměstí, kterou jsme měli možnost navštívit dne 22. října 2025. Majitel knihovny Rudolf kníže Kinský (1802–1836), první kurátor Matice české, knihovnu obohatil o českou historickou a beletristickou literaturu. Foto: Pavel Muchka.

Obr. 15a–b. Návštěva františkánského kláštera u Panny Marie Sněžné na Novém Městě pražském se uskutečnila 18. listopadu 2025. Díky Zuzaně Rebcové jsme měli možnost navštívit krásný interiér klášterní knihovny z roku 1760 i běžně nepřístupné části presbytáře kostela. Foto: Pavel Muchka.

v 19. století zahájil Ladislav Futtera z Technické univerzity Liberec přednáškou *Mezi uměleckou kritikou a nakladatelskou reklamou: hledání pravidel knižního trhu*. Navázal na něj Michal Fránek z Ústavu pro českou literaturu AV ČR (*Umění versus morálka: české literární polemiky o „francouzskou hnilobu“*). Eva Bendová z Technické univerzity Liberec a Martin Hrdina z Ústavu pro českou literaturu AV ČR cyklus zakončili prezentací výzkumu dějin Umělecké besedy (*Umělecká beseda v kontextech české kultury*). S vědeckých výzkumem výše uvedených přednášejících je možné se blíže seznámit v publikaci *Kritika a autonomie českého umění (1859–1892)*, kterou v roce 2024 připravil Ústav pro českou literaturu AV ČR ve spolupráci s nakladatelstvím Akropolis.

Ve stejném měsíci se ještě uskutečnily dvě pražské prohlídky. Podrobně jsme poznali areál františkánského kláštera u Panny Marie Sněžné na Novém Městě pražském, kde nám Zuzana Rebcová z místní farnosti ukázala mimořádnou

barokní knihovnu a prostorný refektář. Podrobně jsme se seznámili s interiérem kostela, jemuž dominuje nejvyšší oltář v Praze. Kvalitní výklad nám byl podán při prohlídce interiérů Clam-Gallasova paláce na Starém Městě pražském, pozoruhodné stavby podle návrhu architekta Johanna Fischera z Erlachu s bohatou vnitřní výzdobou.

Celoroční program byl zakončen již tradičním vánočním koncertem v podání Malé české muziky Jiřího Pospíšila, tentokrát však spojeným s prezentací nových knih – *Počátky uměleckých sbírek v Národním muzeu* Lubomíra Sršně a edičně nově připravených vzpomínek vnučky Bedřicha Smetany Běly Čapkové *Z jabkenické myslivny*.

Ve spolupráci s Tomášem Hájkem, starostou obce Poniklá, a Janem Luštincem, emeritním ředitelem Krkonošského muzea v Jilemnici, vznikl v roce 2025 informační panel věnovaný malíři a grafikovi Jaroslavu Skrbkovi, který se roku 1888 právě v Poniklé narodil. Matice česká připravila jako každý rok literárně zaměřené *Matiční listy* s hlavním

Obr. 16. Celoroční matiční program byl zakončen 11. prosince 2025 vánočním koncertem v podání Malé české muziky Jiřího Pospíšila v bývalé Sněmovně lidu Nové budovy Národního muzea. Foto: Pavel Muchka.

příspěvkem pod názvem *Hledání kořenů české solidarity a veřejných sbírek*, který seznamuje s fenoménem národních sbírek v 19. století.

V roce 2026 se uskuteční dva přednáškové cykly se zaměřením na dějiny a literaturu. Nebudou chybět ani literární a historické exkurze a komentované prohlídky výstav. V plánu jsou opravy hrobů osobností, informační panely v Krkonoších a jejich slavnostní odhalování, prezentace nových knih. Ve spolupráci s Národním muzeem si budeme připomínat 150. výročí úmrtí Františka Palackého, který stál

při zrodu Matice české. Důležité bude i zapojení do připravovaného VII. kongresu světové bohemistiky, který se uskuteční v polovině roku 2026 v Praze.

Pavel Muchka

jednatel Matice české
Knihovna Národního muzea
oddělení knižní kultury
Vinohradská 1
110 00 Praha